

SJÚKRAHÚSVERKIÐ

Torført at leggja hugsjón og fíggjing saman

Sjúkrarøktarfrøðingurin og varastjórin á Landssjúkrahúsinum, Naina Túgvustein, ásannar, at tað er trupult at fáa hugsjónina um best møguligu viðgerðina at sampakka við fíggjarliga raksturin av sjúkrahúsinum.

Mortan Østerø

Leiðslubygnaðurin fyri størsta føroyska sjúkrahúsi, Landssjúkrahúsið, fevnir um ein stjóra og tveir varastjórar. Meðan sjálvur stjórin ikki neyðturviliga hevur heilsuvísindaliga bakgrund, umboða varastjórararnir við ávikavist sjúkrarøktar- og læknafrøðiligari heilsuútbúgving vernd av heilsuligum áhugamálunum, men hóast tað, hava tey ein virknan leiklut at fáa roknskapin at røkka. Naina Túgvustein, annar av varastjórunum, er somuleiðis sjúkrarøktarfrøðingur og av og á merkir hon til júst tvístøðuna at fáa roknskapin at ganga hond í hond við ta bestu heilsutænastuna til sjúklingin.

– Sum heilsustarvsfólk, so haldi eg avgjørt ikki, at vit skulu fara at skera í teimum tænastunum, sum vit longu hava – heldur hinvegin, haldi eg, at vit á ymsum økjum kundu ment tænasturnar soleiðis, at sjúklingar fingtu títtari og skjótari atgongd til summar tænastur, sigur hon.

Hon visir tó á, at ávísar broytingar í føroyska samfelagnum hava ført við sær, at tað er vorðið alsamt truplari hjá Landssjúkrahúsinum at fylgja við vaksandi eftirspurninginum av heilsutænastum í Føroyum við verandi fíggjarkørmum. Tað er ein vaksandi vitan báðumegin læknaþóð, ið førir við sær størri tilvitsku og eftirspurning fyri kann-ingum, og somuleiðis eru betri møguleikar at staðfesta sjúkur og at viðgera sjúkurnar. Rannsóknarstovan hjá landssjúkrahúsinum merkir nógvt til, at alsamt fleiri fólk fáa blóð og annað sent til kanningar, ið loyvur heilsuverkinum at vera upp á forkant við nógvar sjúkur, men somuleiðis økir tað eisini um virksemi og kostnaðin.

– Hetta er nakað, sum er flættað saman við, at møguleikarnir og førleikarnir inni á sjúkrahúsinum at staðfesta sjúkur eru vorðnir munandi betri og skjótari, samstundis sum fólki er meira tilvitað um heilsu. Í sjálvum sær er tað positivt, tí jú fyrr, man fær staðfest eina sjúku, jú betri eru møguleikarnir fyri viðgerð. Vit siggja sostatt, at tey, sum fara til læknan, eisini vænta, at læknavísindaligar royndir – so sum blóðroyndir – verða gjørdar av fólki í størri mun enn fyrr. Tað elvir aftur til fleiri vitjanir á sjúkrahúsinum, og harav størri læknaligt virksemi, sigur Naina.

Gáttin til kanning lækkar

Ein skuldi trúð, at áhaldandi kunning um hvussu fólk kunnu liva heilsubetri fór at minka um virksemi á Landssjúkrahúsinum, men sambært Nainu, so er tað neyvan logiska gongdin. Við einari alsamt betri tøkni og vitan hjá bæði serkønum og almenninginum, verða smærri tilburðir og sjúkur eisini partur av vanligu virkseminum og tænastunum á einum sjúkrahúsi. Havast skal í huga, at fólk í miðal liva longur í dag og hevur tað eisini við sær, at fólk gerast enn eldri, sum liggja á sjúkrahúsinum.

– Fara vit at liva sunnari og heilsubetri, viðførir tað ikki av sær sjálvum, at heilsuverki verður minni brúkt í framtíðini, og sostatt bíligari at reka. Verandi gongd fer helst at halda fram, at vitanin og viðgerðarhættirnir fyri sjúkur, enntá sjúkur sum vit kanska ikki vita um í dag, fer at økjast og áhaldandi vil hava fleiri sjúklingar við sær. Fólk koma eisini at liva longur við ymsum kroniskum sjúkum, sum á ein og annan hátt eisini koma í samband við sjúkrahúsið. Tað ber til at ímynda

Naina Túgvustein, varastjóri á Landssjúkrahúsinum

sær, at »gáttin« inn til viðgerð verður alsamt lægri, samstundis sum heilsan batnar og almenna vitanin um heilsu og sjúku økist, sigur varastjórin á Landssjúkrahúsinum.

Við øðrum orðum kunnu keðilig ”smábrek” ella amp-ar, ið fólk vanligu hava livað við, verða tikin inn til viðgerðar vegna betri viðgerðarmøguleikar, umframt at økta almenna vitanin um

viðgerðarmøguleikar kann fáa somu ávirkan.

Dýr viðgerð stóran mun

Ein av nógvt dýrkaðu tænastunum í heilsuverkinum er tann serstaki, lívfrøðiligi heilivágurin. Hóast útreiðslurnar til heilivágin koma av einari serstakari kontu – og ikki beinleiðis frá landssjúkrahúsinum – so tyngir tað samlaðu útreiðslurnar á

heilsuverkinum, men kann tálma útreiðslurnar á eitt nú Almanna-verkinum.

– Kostnaðarmiklu, heilsuvísindaligu frambrotini, kunnu í fyrstu atløgu tykjast sum ein fíggjarligur bági, men frambrotini lætta ótrúligt um hjá sjúklingunum. Sum dømi kann takast tann dýri, lívfrøðiligi heilivágurin til eitt nú gikt-sjúklingarnar, sum hevur verið ógvuliga týðningarmikil fyri, at tey giktraktu munandi kunnu tálma ávirkanina, sum sjúkan hevur á teirra lív. Fyrr fylgdi »einvegis hugsan« gikt-sjúka fór at merkja avlamni, óarbeiðsføri og kanska eina tilveru í koyristóli. Við nýggjum heilivági og viðgerðarhættum, ber til hjá flestu gikt-sjúkum at hava eitt virkið og arbeiðsført lív, sigur Naina Túgvustein.

– Tað er eisini hetta, sum er drívmeigin hjá heilsustarvsfólkunum. Tey hava nomið sær eina útbúgving í at bota um heilsustøðuna hjá fólki, og teirra fremsta áhugamál er at brúka sínar førleikar og vitan saman við tøkum heilsuamboðum at fremja tað ið verki. Tá ið avmarkingar – av fíggjarligum ávum – síðani verða settar fyri hvørjar viðgerðarhættir, amboð og heilivág vit kunna bjóða, verða starvsfólkini somuleiðis avmarkað í hvørja heilsutænastu tey kunnu veita, sigur hon.

Tvístøða

At umboða sjúkrarøktarfrøði og fíggjarskap í einum og sama starvi, er til tíðir ein avbjóðing og kann seta Nainu Túgvustein í eina tvístøðu, tá hon skal fáa fíggjarligu endarnar at røkka saman, umframt at tryggja, at besta tænastan verður veitt sjúklingunum.

– Við fíggjarligu avmarkingunum, mugu vit fyrihalda okkum til, hvussu vit fáa tað best møguliga burtur úr

tilfeinginum, sum vit hava. Tað er ikki altíð, at »best møguliga« loysnin somuleiðis er tann optimala loysnin yvirhøvur, eitt nú kundu fleiri seingjadeildir verið betur mannaðar við sjúkrarøktarfrøðingum og øðrum røktarstarvsfólkum. Tá kann man uppliva eitt stríð millum heilsuvísindaligu hugsjónina um at veita bestu heilsutænastuna og uppgávuna at fáa játtanina at halda. Her verður gjógvin millum tað, sum vit kundu gjørt, og tað, sum vit fáa gjørt sjónligari, sigur hon.

– Vit eru tó ikki har, at vit nokta einstaka sjúklinginum eina viðgerð, tí ein annar persónur fær enn størri nytta av viðgerðini – og har til skulu vit heldur ikki koma, leggur hon afturat. Eftir míni sannføring fær tann einstaki sjúklingurin eina dygdargóða heilsutænastu á Landssjúkrahúsinum, men vildi eg ynskt at vit kundu bjóða fleiri sjúklingum at fingið títtari og skjótari tænastur, enn vit kunna í dag, innan summi økir.

Logikkurin er afturvendandi: nýggjar tænastur og tørvir vaksa í vavi, men fíggjingin fylgir ikki tilsvarendi við. Tað ger tað trupult hjá leiðsluni at leggja inn nýggjar tænastur í verandi karmar.

– Hvørja ferð vit umhuga nýggjar tænastur, ella menning av verandi tænastum, verða vit noydd at hava fíggjingina í huganum, hóast vit vita, at tænastan kann gerast ein stórur heilsuligur vinningur. Eftir besta førimuni leggja vit tað soleiðis til rættis, at vit fáa fíggja nýggjar tænastur, men tað er ikki allar tænastur, sum vit kunnu bjóða – tað røkkur fíggingin ikki til, sigur Naina Túgvustein.